

Bewoonbaar dier

gedichten

Thomas van der Zwan

INHOUD

Proloog

1 – Oorsprong

- I Jij, zwijgend oog
- II De hemel keek het water aan
- III O
- IV kom laat ons kruipen door de krochten van de aarde
- V Ze knikt het nachtlampje aan

2 – Incest

- I Zoals vandaag niet volgt
- II Vouw je, vrouw
- III Bosgrond begint te bewegen
- IV Het had een zomerse zondagmorgen kunnen zijn
- V ik nam afscheid
- VI O lief woord, roerloze zus

3 – Toegang

- I Ergens in de onmetelijkheid
- II Deze regenbui
- III Een oog (tot kijken
- IV Een kamer is geen kamer
- V de radio staat aan
- VI het huis opent mond
- VII Een bui valt in je slaap

4 – Drogbeeld

- I Ik, die
- II dichten is per definitie
- III een zijn is
- IV Waarschijnlijk vindt u het een cliché
- V Ik hoor een echo
- VI Wat weet het dier?
- VII in de ruimte hiernaast zit ik
- VIII Aan de overkant van de rivier (hier)
- IX Diep achter de ogen

5 – Liegbeest

- I welkom in een was
- II leven past niet in mijn lijf
- III mijn vlees is
- IV Moet jij eens horen, hoe is het in hemels
- V wat is er gruwelijker waarachtig dan de guillotine
- VI Ja, zorg maar dat mijn kop er goed op staat

6 – Onrecht

- I Wil je een beeld zien van de drijvende kracht
- II kom sluit de wereld op in zijn eigen
- III omsloten in een ribgewelf
- IV Op BDSM-liefhebbers in sekskelders na
- V Wat wil de Wetenschap? Alles
- VI In 2037 is de voorzit(s)ter van de Europese Commissie
- VII Veel radicaler dan het standpunt

7 – Inzicht

- I Als het waar is wat die oude chagrijn
- II Jij, ho-mo sa-pi-ens, bent een vreemde snuiter
- III Een mens zonder
- IV Denk abstract: (Mondriaan,
- V Onthoud dit goed: de leegte van de lage landen
- VI Wie nooit wakker wordt tussen zes wanden
- VII De burgerlul kroop vloekend uit mijn mond

8 – Herkomst

- I in het binnen
- II Nergens in de wereld
- III Alles aan ons ademt
- IV Met ieder woord
- V Het onderwerp van deze zin
- VI Jij, schrijvende hand

Verantwoording

Het subject behoort niet tot de wereld, maar is een grens van de wereld.

Ludwig Wittgenstein, *Tractatus Logico-Philosophicus*, §5.632

Identity is your only possession.

Lady Jaye Breyer P'Orridge

Proloog

Ik wil gaan spreken over de grenzen van lichaam en wereld
en van het wezen dat vol vurig verlangen naar vrijheid
zichzelf blijft herscheppen en binnenstebuiten keren.
Ik ben de functionalist die de mens licht en ruimte wil geven –
mijn ideaal is de koele witregel, die tempel van spoelende stilte
waarin elk gevoel zich vrijuit kan ontplooien, zónder angst en beven.
Ik wil gaan spreken over het vacuüm dat huist in het heden
en in het hart van het lijf dat wij delen, de holle dimensie
waar woorden hun waarde verliezen en niets rest dan zwijgen –
juist dáár wil ik zingen, een loflied aanheffen, mijn fakkel aansteken
om eindelijk tot in het binnenste van het Mysterie te raken:
in die zee van bloed, paarszwart van diepte, wil ik afdalen
om eindelijk weer de waarheid te onthalen: dat niemand
buiten het zelf kan bepalen hoe gevoel in vlees te vertalen.

Ik, organisme van botten en spieren, heb altijd willen weten
waarom ik duizenden eeuwen gedoemd was in water te drijven,
het land op te kruipen en daar zo te zwoegen voor vreten.
Ik riep naar de sterren, die weigerden antwoord te geven, ze bleven
verwaten de hemel bekleden. Ik zocht naar patronen in dromen,
verkende de duisternis achter mijn ogen en onder mijn voeten,
hopend dat goden me zouden belonen, maar het mocht niet baten:
mijn denken zwierf rond als de broer van Ctimene, dakloos, onvolledig,
vol gapende gaten. Nóg kan ik de vragen maar niet met rust laten –
ik blijf ze herhalen, mijn hoofd blijft maar malen zonder resultaten:
slechts nieuwe hiaten zit ik, kind van apen, stom aan te gapen.
De wassende wetenschap heeft me steeds bredere kennis gegeven
maar zelfs zij, Pallas Athene, kan niet empirisch bewijzen
dat ik mezelf (niet) ben – en dus ben ik vrij om van binnen te reizen.

Ja, nu alle zeeën voorgoed zijn bevaren, en alle bergen
tot boven beklommen, nu komt het tijdperk waarin we de grenzen
van binnen verleggen. Die oude Columbus en Vasco da Gama
behoren nu eindelijk tot het verleden: dit is het tijdperk
van innerlijk reizen en transformeren tot wat we maar willen.
We moeten volstrekt modern willen worden, voor willen blijven
op geboorneerde geesten die andermans lusten maar wat graag afschrijven
als ‘slecht’ en ‘verdorven’ en liefst nog de literatuur muilkorven.
Laat ons het leven van oosten tot westen absurd blijven maken,
laat de bazuinen van zelfbeschikking maar vrijelijk schallen,
want dit is de definitieve teloorgang van alle verboden
die listig gesmeed zijn door xenofoben, uit angst voor ‘den Boze’

en op niets gebaseerd zijn dan laffe taboes uit een dompig verleden,
toen de minnaars in Eden nog moesten wennen aan hun lichaamsdelen.

Ieder van ons heeft recht op het heden en miljarden manieren
om het te besteden, dus als jij het summum van vrijheid wil claimen
en aanspraak wil maken op een eindeloos aantal persoonlijkheden,
dan kan geen mens ter aarde jou die rijkdom ontzeggen of je regels
opleggen waarmee jij niet kan leven. Zelfs als je graag zou verdwijnen,
niemand wil wezen, naamloos wil zwerven en nergens wil wonen,
vandaag al wil sterven, dan nóg kan een ander jou dat niet verbieden.
Natuurlijk ben je niet alleen op de aarde en heeft de traditie
een tijdloze waarde – de ‘democratie van de doden’, de wijzen
op de zwart-witfoto’s die aan wanden prijken in de krakende huizen
van je grootouders – maar toch moeten sommige wijsheden wijken.
Ja, weg met die wereld waarin hautaine grijzen wel even bepaalden
wie wij echt waren en hoe we ons noemden. Ja, weg met de dagen
van in de pas lopen, kop naar beneden en niets durven vragen.

Wil jij je haren appelgroen verven en netkousen dragen,
satijnen dassen om je hals knopen, je in kostuum hullen,
je lichaam ombouwen om voorgoed te zijn wat je het liefst wil worden?
Doe het maar, mensaap, je lichaam is alles waarvan je kunt zweren
dat het écht van jou is. Ja, iedere vezel en iedere porie,
van je teennagels dwars door je schaamhaar tot aan je oorsmeer
is dit hier van jou. Laat niemand je wijsmaken dat je moet buigen
voor machtige mallen van betersweters die constructies bouwen
en anderen dwingen zich daaraan te houden. Trek je niets aan van
die bekrompen beklagers, verken heel je lijf als een vorst zijn vertrekken,
je hoeft niets goed te praten, niets aan te passen, niets te bewijzen,
geen slotsom te mijden. Wees welkom bij mij, muze van libertijnen,
want ik, Poëzie, mag de verbeelding bevrijden, het verlangen belijden,
al het binnen beschrijven – geen enkele vinger dwingt mij tot zwijgen.

1 – Oorsprong

Er was een helder meer met zilverachtig, glanzend water.

Ovidius, *Metamorphosen*, III, 407

I

Jij, zwijgend oog dat zich ziet
zien in de spiegel van zijn
omgeven;

ik, bolrond beeld van leven
dat boven deze bron
moet zweven,

levenslang – heel even:

wie zijn wij?

Alleen in het water van rivieren en meren kon hij naar zijn gezicht kijken. En de houding die hij daarvoor moest aannemen was symbolisch. Hij moest vooroverbuigen, bukken om de schanddaad te begaan zichzelf te zien.

Fernando Pessoa, *Boek der rusteloosheid*

II

De hemel keek het water aan
en zag daar haar schaduw gaan.

Het leven was in zee ontstaan
en tastte rond door een membraan.

Algauw wist het aan land te gaan,
stond daar rechtop en liep voortaan.

Bij meer en vijver, plas en beek
zeeg het leven neer en keek

naar een gelaat, beeldschoon en bleek;
de maan kwam op, de tijd verstreek,

het oog werd groot, het hart werd week –
wie was dat waar ik zo op leek?

Toen zag het leven wat het was:
een schim, een rimpeling, een kras

en riep daarmee over zich af
de vloek van baarmoeder tot graf,

een hol klinkende donderknal,
dit trauma hier, mijn zondeval.

Nu weet het zijnde wat het is:
een eeuwig zwelgen in gemis.

Ik vaar een zelfbeeld achterna
naar onbereikbaar Ithaka.

A means for communication between organisms,
became a means for communication within them.

Peter Godfrey-Smith, *Other Minds*

III

O
·

$$O + \cdot = \odot$$

⊙
⊙

$$\odot \rightarrow \odot + \odot \leftarrow \odot = \odot \leftrightarrow \odot$$

$$\begin{array}{|c|} \cdot \rightarrow \cdot \end{array} + \begin{array}{|c|} \cdot \leftarrow \cdot \end{array} = \begin{array}{|c|} \cdot \leftrightarrow \cdot \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|} \cdot \leftrightarrow \cdot \end{array} + \begin{array}{|c|} \text{♂♂} \end{array} = \odot^2$$

$$\odot^2 \rightarrow \odot^2 + \odot^2 \leftarrow \odot^2 = ?$$

$$? = \text{♀} + \text{♂} (\text{♀})$$

$$? + \infty = \dagger$$

If you make a systematic study of Palaeolithic art you come to see that it is overwhelmingly obsessed by and based around images of sex and violence. Hunting and killing large animals, oversize cocks and huge vulvas, sometimes combined in scenes of carnage. Look at the doodles of any contemporary adolescent and you will see very similar imagery.

David Keenan, *Crime Calls for Night*, voorwoord bij herdruk *England's Hidden Reverse*

IV

kom laat ons kruipen door de krochten van de aarde door gruisige spelonken pikdonkere
 bochten wie neemt het vuur mee uit de hoogte van de hemel wie kent de gangen het duister
 van die diepten wie zingt de klanken waar de goden naar verlangen kom laat sluipen in de
 angsten van het lichaam wie weet de weg nog die leidt naar het binnen laat ons kruipen
 door de krachten van de aarde door gruisige spelonken en stikdonkere wie neemt het
 vuur mee uit de hoogte van de hemel wie kent de hoeken in het duister die diepten wie zingt
 de woorden waar de goden naar verlangen kom laat ons schuiven door tunnels van de talen
 wie vindt het hol nog dat leidt naar ons binnen kom laat ons dalen de richels van de
 eeuwen door muisstille spelonken en nachtdonkere rotsen wie neemt licht mee uit de wereld
 van de bloedzon wie wekt de stenen die miljoenen jaren slapen roept de kreten die de
 voorgeslachten kenden kom laat ons reizen door de grotten geestgrond wie heeft de
 moed nog om het zelf zo te doorgronden kom laat ons door de krochten van de aarde
 door gruisige spelonken en het vuur mee uit de hoogte van de
 hemel wie kent de gangen het duister van die diepten wie zingt de klanken waar de goden
 naar verlangen kom laat ons in de angsten van het lichaam wie weet de weg nog die
 leidt naar het binnen kom laat kruipen door de krachten van de aarde door gruisige
 spelonken en stikdonkere bochten vuur mee uit de hoogte van de hemel wie kent
 de hoeken in het duister van die diepten wie de woorden waar de goden naar verlangen
 kom laat ons schuiven door de tunnels van talen wie vindt het hol nog dat leidt naar ons
 binnen kom laat ons dalen langs de richels de eeuwen door muisstille spelonken en
 nachtdonkere rotsen wie neemt het licht mee uit wereld van de bloedzon wie wekt de stenen
 die miljoenen jaren slapen wie roept de kreten die voorgeslachten kenden kom laat ons reizen
 door de grotten van de geestgrond wie heeft de nog om het zelf zo te doorgronden kom
 laat ons kruipen door de krochten van de aarde gruisige spelonken en pikdonkere bochten
 wie neemt het vuur mee uit de hoogte wie kent de gangen in het duister van die
 diepten wie zingt de klanken waar de naar verlangen kom laat ons sluipen in de angsten
 van het lichaam wie weet die leidt naar het binnen kom laat ons kruipen door de
 krachten van de aarde gruisige spelonken en stikdonkere bochten wie neemt het vuur mee
 uit de hoogte van de wie kent de hoeken in het duister van die diepten wie zingt de
 woorden waar de goden verlangen kom laat ons schuiven door de tunnels van de talen wie
 vindt het hol nog dat leidt ons binnen kom laat ons dalen langs de richels van de eeuwen
 door muisstille spelonken nachtdonkere rotsen wie neemt het licht mee uit de wereld van de
 bloedzon wie wekt de die miljoenen jaren slapen wie roept de kreten die de
 voorgeslachten laat ons reizen door de grotten van de geestgrond wie heeft de
 moed nog om zelf zo te doorgronden kom laat ons roepen in de baarmoeder van de aarde

I am a little world made cunningly

John Donne, *Holy Sonnet V*

V

Ze klikt het nachtlampje aan en schept licht.
Wat ziet ze? Het is weer zover: de plicht
roept. Ze stapt uit bed, rekt zich uit, wast zich,

drinkt wat thee, leest de krant, start een Peugeot
rijdt naar kantoor, neemt plaats aan een bureau
en blijft daar zitten tot de klok zegt goed zo.

Zo draagt ze de wereld van negen tot vijf
op de krommende rug van haar smalle lijf,
waarna ze terugrijdt naar haar veilig verblijf.

Ze is niet per se bijzonder: in ieder huis
komt een syncretische drie-eenheid thuis
en eet uitgeput een bord leeg voor de buis.

Ook zij smijt haar bord kapot tegen de muur
en gaat op één been staan: nu komt het uur
van de kosmische dans met trommel en vuur.

Daarna is ze moe en legt ze zich neer,
sluit haar schedel af van alle verkeer
en vernietigt zo heel haar schepping weer.

Ze heeft een deurbel – druk er niet op
en zie ook maar af van zachtjes geklop.
Kom straks maar terug, een paar uur later.

Nu zweeft haar geest boven het water
en ze wil dat het nooit meer stopt.

2 – Incest

Negen nachten hing ik aan de boom, gewond door de
speer, die aan Odin gewijd is. Mijzelf geofferd aan
mijzelf.

Edda, *Hávamál: Rúnatáls-þáttur-Óðins* (139-140)

I

Zoals vandaag niet volgt
op gisteren en morgen

niet echt volgt op vandaag,
volg ik niet op mijn vader

en mijn zoon niet op mij.

De vormen van een lot
staan eeuwig onveranderd

verankerd in een stroom,
die eigenlijk óók stilstaat

want terugvoert naar zijn bron.

Na vierentwintig uur
of na een generatie

wordt heel de droom opnieuw
gekaderd door de stilte,

gevuld met licht en vlees.

Ik ben mijn vaders zoon
maar evengoed zijn vader.

Wij delen slechts een huis:
dit lijf met hart en aders,

dat er altijd is geweest.

The prehistoric family was centered on the woman like cytoplasm around a nucleus, for the maternal relationship was the only one that was distinctively different from other tribal relationships.

Reay Tannahill, *Sex in History*

II

Vouw je, vrouw
in bedframe,
open. Neem
het oog, blauw

en wit, uit
je buik. Kijk
het aan. Lijkt
het sterk? Sluit

het zich gauw
of keert het
naar het bed,
terug naar jou?

Eeuwig nest
van incest,
warme bron,
bloedcocon

voor het oog
dat je zoogt,
vogel, ei:
Moeder, jij.

Vanaf een bepaalde leeftijd geeft de ouderdom ons
de gelaatstrekken van al onze voorouders bij elkaar,
als reïncarnaties die zich zachtjes verdringen.

Kamel Daoud, *Moussa of de dood van een Arabier*

III

Bosgrond begint te bewegen, bomen komen

tergend traag uit

de aarde en spreiden vingers naar oceaen

blauw vertoon

van onmetelijkheid, grijpen in het lucht

ledige rond

naar voorouders (hebben zij dan ook

boomstammen

op wie ze als twee druppels water

lijken?)

Ga maar zitten hoor want dit duurt nog

wel even, vijf

decennia en dan staat hier een grijze

eik wanhopig

naar lente te verlangen. Vader,

moeder, ik hang

aan jullie als een blad aan

een boomtak,

jullie lopen door mij als

aders door een

stamboom, lijnen

door ver-

trouwde

gezichten.

Het is het begin van het einde voor Guastavino
en het begin van het begin voor Guastavino.

Andrés Barba, *Het leven van Guastavino en
Guastavino*

IV

Het had een zomerse zondagmorgen kunnen zijn,
zoals hij erbij ligt in zijn zwarte kostuum,
de diagonaal gestreepte stropdas langs
de doorsnede van zijn smalle lijf, even
liggen na de dienst, straks koffie –
maar vandaag is een dinsdag.

Een laatste zoen op de neus en dan schuiven we
de eeuwige nacht over hem heen.

Bij het hoofdeind staat mijn vader, nog nooit
zo zoon als nu hij uittorent boven hem die,
hoewel voorgoed horizontaal, nog nooit
zo vader is geweest. Ik, kleinzoon,
weet nu wat mij te wachten staat.

Een laatste groet aan de kist en we roepen
de zonnige dag over ons af.

Ik had een mooie droom waarin ik mezelf in de
spiegel eerst als jouw moeder zag, dan als jou en
daarna als mijzelf.

Nora Ikstena, *Moedermelk*

V

ik nam
afscheid
van mijn
Moeder

liet ik
niet iets
in Haar
achter?

stilte
leegte
een ver
leden

dat Zij
vulde
met Haar
Liefde

deed Zij
afstand
van mijn
lichaam?

liet Zij
niet iets
in mij
doorgaan?

warmte
toevlucht
een hol
heden

dat ik
opvul
met mijn
leven

It strikes me as curious that, even in the popular tongue, we use the same denomination for sex between brother and sister as for sex between father and daughter or mother and son.

J.M. Coetzee & Paul Auster, *Here and Now: Letters 2008-2011*

VI

O lief woord, roerloze zus
die zich niet zomaar
laat beschrijven

maar die mij rond middernacht
stiekem de liefde
laat bedrijven:

in de tempel van een tijd
die alle klokken
doet verstijven,

waar een wonderbaarlijk wit
een stil web spant rond
onze lijven,

mag ik alles met je doen –
die vrijheid zal me
lang beklijken.

Kon ik maar met jou, Muze
mijn zoete zusje,
samenblijven.

3 – Toegang

Zoals in een gang met tegenover elkaar geplaatste spiegels ieder spiegelbeeld zich oneindig herhaalt, herhaalde zich in mijn nieuwe ervaringen heel duidelijk het beeld van ervaringen uit het verleden, en ik had het gevoel of ik door zulke op elkaar lijkende beelden steeds dieper de gang in werd geleid en ten slotte een onmetelijk grote binnenkamer zou ingaan.

Yukio Mishima, *Het gouden paviljoen*

I

Ergens in de onmetelijkheid van deze wereld is een deur
voor jou geopend die niemand ooit zal kunnen sluiten.

Daar ligt de drempel van je lot, daar hangt de deurbel van je God.

Zodra je daar naar binnen stapt, krijg je van de tijd precies
wat je verdient: het vervolg van verdergaan, het hier en nu voorbij.

Is het heden soms een ruimte waarbinnen wensen worden geboren?

De deur staat op een kier. Wie weet bevindt hij zich wel hier,
is het de voordeur van je eigen huis en kom je elke dag

in je leven thuis.

I believe, and so do you, that things could
have been different in countless ways.
But what does this mean?

David Lewis, *Counterfactuals*

II

Deze
regenbui
is (g)een zorg-
vuldig uitgedachte
druppelcompositie.
Dit ritmisch patroon
van wel honderden
komeetvormige
vlekjes is
(niet)

met
goed
gemikte
worpjes over
de gebutste motor-
kap uitgetekend van deze
langs een stille boerenweg
geparkeerde en aan zijn lot
overgelaten tractor. (Nee,
dit is eerder een door
blind toeval
ontstane

uit-
sluiting
van miljarden
mogelijke werelden:
als deze druppel niet zó
was gevallen maar zó, had ik
in een heel andere kosmos geleefd,
waarin ik die tractor net zo goed totaal
over het hoofd had gezien, want ik werd
wellicht afgeleid door die rode wauw
daar, die me in déze wereld nu pas
opvalt, hoe hij gemoedelijk de in-
middels wegtrekkende bui
achternavliegt over de
broeierig dampende
weiden.)

Ik aanvoel mij zelf als het tastbare beeld
ontstaan uit mijn ontroering door het leven, en
terwijl een bewustzijns-warmte zoo als die der
zon door mijn lichaam gaat, ween ik, een
gelukkigen blinde gelijkend, van onder mijn dof
zonne-doorschenen, ròze oogleden.

Lodewijk van Deyssel, *Het Ik*

III

Een oog (tot kijken
verplicht, ontvanger
van stralen, heloot
van het zicht) opent
zich en ziet een leven:
een ver veld van licht.
Een kosmisch gewicht
doet spiertjes beven.
Het ooglid zwicht:
het oog gaat dicht
en ziet nu een dood
zijn omtrek bepalen.
Nee, lang niet zo groot
als het zich waant.
Het oog traant

This fundamental biological principle of distinguishing self from world, inside from outside, produces some remarkable echoes in the highest vaults of our psychology.

Daniel C. Dennett, *Consciousness Explained*

IV

Een kamer is geen kamer
zonder deur, dat wil zeggen:
een kamer is pas kamer
als een min of meer mensvormige entree toegang toelaat
tot haar binnen van buiten.

Een mens is geen mens
zonder lijf dat moet leven,
een mens is pas mens
als een min of meer mondvormige opening zuurstof opzuigt
van buiten naar binnen.

Wat leren we daar nu van?

Buiten is pas binnen,
binnen is pas buiten,
als een min of meer mensvormig wezen buiten of binnen
een kamer ademt,

zittend, liggend, eventueel ijsberend.

Je lichaam is niet onbewoond
maar toch, je geest is vaak van huis.

Ed Leeflang, *Bewoond als ik ben*

V

de radio staat aan
dat is expres gedaan
alleen ben ik niet thuis
het hoofd is momenteel
niet in mijn huis

de meubels horen daar
een kalme jazzgitaar
die zacht een liedje strooit
ik hoor hier in het hoofd
hoe het ontdooit

ik luister indirect
het geluid is niet perfect
maar straks kom ik weer thuis
en treedt het hoofd weer binnen
in mijn huis

en dan trilt die muziek,
mijn muisstille seismiek,
tegen mijn trommelvlies
en het hoofd in waar ik
haar weer bevries

De mens gebruikt ook zichzelf als
materiaal, en construeert zichzelf, ja,
dames en heren, als een huis.

Luigi Pirandello, *Iemand, niemand en
honderd-duizend*

VI

het huis opent mond
en ogen om de hele
nacht erin te laten

maanlicht schuifelt rond
als een inbreker over
een lijkleke borstkas

die voor een moe dier
zijn adem ligt te halen
door drie warme zwarte

gaten erboven, hier
een deur en daar twee ramen,
die steeds verder open

en nog verder, ja
nog verder openbreken
tot ze heel het duister

in zich omsluiten
en de dromen eindelijk
binnen komen strome

Als ik u droom, is het logisch dat u weet wat ik weet.

J.L. Borges, *De ander*

VII

Een bui valt in je slaap,
je zegt:

‘Het regent hier’.

Is dat een ware zin
die refereert naar iets
of raakt hij Kant noch wal?

Je droomt dat je ontwaakt
en zegt:

‘Hier ben ik dus.’

Waarnaar verwijst nu dat
dít aanwijzend bijwoord
dat enkel jij hebt uit-
gesproken en gehoord?

Zweeft taal rond in je slaap,
slaap rond in je hoofd,
of je hoofd in de taal?

En als je iets aanduidt
wanneer je wakker ligt,
wat maakt dan het verschil?

‘Hier eindigt dit gedicht.’

4 – Drogbeeld

De inwendige spiegel schoonmaken, kan dat zo
dat er geen vlek op achterblijft?

Laozi, *Daodejing*

I

Ik, die
mij zie,
mij *ben* –
ik ken

mij niet.
Wie ziet
ontwend
en kent

mij wel?
Vertel,
wie hecht

in mij?
Is hij
oprecht?

But in the golden-sanded brooks
And azure meres I spy
A silly lad that longs and looks
And wishes he were I

A.E. Housman, *A Shropshire Lad*, XX

II

dichten is per definitie
een narcistische daad

ballpoint over papier glijdt
oog dat zich aankijkt

wit water, daarboven
verdubbeld verlangen

gevoelens uitschrijven
gedachten notuleren

sololiefde bedrijven
met zichzelf copuleren

klaarheid willen scheppen
alles waziger maken

hand vertroebelt beeld
met nachtblauw zaad

dichten, blinde wil
zelfbevlekkende daad

Tot de singularia tantum behoren: eigennamen (...), stofnamen (...), abstracta die als stofnamen gebruikt worden (...) en sommige verzamelnamen (...). De stofnamen, abstracta en verzamelnamen die tot deze categorie behoren, kunnen wel met het lidwoord *een* gecombineerd worden als ze van een nadere bepaling zijn.

Algemene Nederlandse Spraakkunst

III

een zijn is

hier

daar

terug

(onophoudelijk actief)

een ik is

slaap
droom
zucht

(één groot onbewust archief)

een zelf is

bloed
zand
lucht

(een niet-telbaar substantief)

een zelf is

zich
zelf
zien

(onvermoeibaar recursief)

Ik weet alleen dat ik niet meer ben zoals ik vroeger was, dat ik mezelf geen haar beter ken en dat ik mezelf niets nader ben gekomen.

Ingeborg Bachmann, *Malina*

IV

Waarschijnlijk vindt u het een cliché
matige metafoor, maar de ziel
is van zand:

des te woester je wroet, des te dieper je daalt, tot enkel je hand.

Nee, een ramp is dat niet en zolang
je lippen boven het blauw uit
steken over

leef je het wel, maar leuk is anders. Hier, een stevige tak (houdt

u vast, nu volgt weer zo'n door
en door misbruikte metafoor):

God

(ziel

Ik

lees: überhaupt het idee van *vaste* grond).

We three
We're not a crowd
We're not even company
My echo, my shadow and me

The Inkspots, *We Three*

V

Ik hoor een echo
in mijn hoofd,

die me van rust
en slaap berooft:

een contrapuntisch
zelfportret.

Mijn oor spitst zich
en zo spant het

tussen die stem
en mij een brug –

maar wie spreekt aan
en wie praat terug?

Hier loopt een schaduw
met me mee

die, ongeknakt door
hoek of tree,

alsmaar op onvolmaaktheid
jaagt –

maar wie beantwoordt
en wie vraagt?

Hoe zetelt in die
schedelpan

mijn (n)iemand die
het weten kan?

Wie is het dier dat zichzelf ondervraagt?

Paul Claes, *Sfinx*

VI

Wat weet het dier?
Het dier weet niets.

Wat weet de mens?
Dat dier weet iets:

dat het niets weet –
de mens vindt dat,

hoewel het niets
is, al heel wat.

Vol zelfbeklag
maar apetrots,

verkondigt hij
van op zijn rots

zijn slimme vondst,
een wrange grap

die het heelal,
haha, niet snapt.

Zo laat ik hem voor een van de kleine ramen van mijn werkkamer staan. Hij is gekleed in mijn lichtblauwe spijkerbroek en mijn witte poloshirt. Hij heeft mijn gestalte en mijn leeftijd.

Paul de Wispelaere, *Tussen tuin en wereld*

VII

in de ruimte hiernaast zit ik
of beter gezegd zit hij

ik ken die ruimte ergens van
en toch is alles daar

anders dan ik altijd heb geweten
een tweelingrijk waarin

ik handelingen verricht die hij
of beter gezegd die ik

ook uitvoer maar dan in spiegel
beeld – zwaai ik rustig

met zijn linkerhand dan zwaait
hij met mijn rechter

terug naar mij, zie hem nou toch
staan, de idioot

die mij groet over de grenzen
van dimensies

en ik dan die zo goedgegelovig
ben om terug te groeten

op precies hetzelfde moment

in de ruimte hiernaast zit hij
of beter gezegd zit ik

hij kent die ruimte ergens van
en toch is alles daar

anders dan hij altijd heeft geweten
een tweelingrijk waarin

hij handelingen verricht die ik
of beter gezegd die hij

ook uitvoert maar dan in spiegel
beeld – zwaait hij rustig

met mijn rechterhand dan zwaai
ik met zijn linker

terug naar hem, zie mij nou toch
staan, een idioot

die hem groet over de grenzen
van dimensies

en hij dan die zo goedgegelovig
is om terug te groeten

op precies hetzelfde moment

In laatste instantie betekent een mens begrijpen dus eigenlijk: hem en zijn tegendeel in zich hebben.

Otto Weininger, *Geslacht en karakter*

VIII

Aan de overkant van de rivier (hier)
staat een man naar me te zwaaien.

Het stromend water dat ons scheidt
(weeckerend water van de tijd),

reflecteert een wolk van kraaien
die doodstil stroomafwaarts waaien.

Ik heb hem (n)ooit eerder gezien:
die man is alles wat ik (niet) ben.

Zegt hij dat ook van mij misschien,
dat ik hem 'heus (niet) goed genoeg ken'?

The incomplete view of ourselves in the world includes a large blind spot, behind our eyes, so to speak, that hides something we cannot take into account in acting, because it is what acts.

Thomas Nagel, *The View from Nowhere*

IX

Diep
achter de ogen
waar ik niet kan zien
wordt heel wat
gelogen

Daar
achter de ogen
waar ik niet kan zijn
wordt een zelf
bedrogen

Ver
achter de ogen
in neurocranium
wordt het beeld
verbogen

Hier
achter de ogen
sancta sanctorum
roep ik naar
het Hoge

5 – Liegbeest

Een stap waarheen? Het doet er niet toe,
want degene die zo dadelijk die stap zal
doen, zal niet ik meer zijn maar een ander.

Imre Kertész, *Ik, de ander*

I

welkom in een was
machine waarin het eindeloze malen gevoed
door tweedehands serotonine zich uitentreuren blijft
herhalen

hier onder mijn haar
woont de wereld, huist het heden, racet de rede
loosheid rondjes door mijn schedel, bruisen beelden
zonder zeden

het zelf moet zich
construeren, daarbij de sluwe kracht vermijden
van het verleidelijke centrifugeren door onvoltooide
tijden

slechts als het vast
houdt aan de fenomenen zoals geworpen
stenen aan water, golven de kringen van verleden
naar later

Tussen het heden en mij zit niets.

Clarice Lispector, *De passie volgens G.H.*

II

leven
past
niet
in
mijn
lijf

oceaan
niet
in
een
pas
pop

denken
past
niet
in
mijn
hoofd

pantheon
niet
in
een
speld
knop

spreken
past
niet
in
mijn
mond

berg
rivier
niet
in
een
vlees
wond

dromen
past
niet
in
mijn
vorm

diep
zee
stroom
niet
in
een
kees
hond

zuchten
past
niet
in
het
woord

wester
wind
niet
in
een
wang
zak

een
ontdekking
wil
ik
zijn

de
blootlegging
van
het
breuk
vlak

tussen
mij
hier
ver
vandaan

en
deze
vreemdeling
vlak
bij

afmaken (...) **2** een einde maken aan—: een geschil onder elkaar afmaken (...) **3** zich van iets afmaken, zich van iets lastigs of onaangenaams vrijmaken (...) **4** geheel ten einde of in gereedheid brengen, syn. voltooien (...) **7** (mbt. personen of dieren die weerloos, gewond of ziek zijn) afslachten, doden: iem. afmaken a) onmogelijk maken, geheel afbreken, b) weerloos, machteloos maken

Van Dale, *veertiende, herziene uitgave*

III

mijn vlees is

mijn vlees is vol

mijn vlees is volmaakt

mijn vlees is volmaakt onverklaarbaar

mijn vlees is volmaakt onverklaarbaar bewoond

door een beest dat doodkalm beweert mij te zijn

tot mijn vlees

tot mijn vlees vol

tot mijn vlees volmaakt

tot mijn vlees volmaakt onbewoonbaar

tot mijn vlees volmaakt onbewoonbaar is

tot mijn vlees volmaakt onbewoonbaar is verklaard

door een geest die kalm dood is

He wanted to hide by shrinking past zero, through the dot at the end of himself, to a negative size, into an otherworld, where he would find a place—in an enormous city, too large to know itself, or some slowly developing suburb—to be alone and carefully build a life in which he might be able to begin, at some point, to think about what to do about himself.

Tao Lin, *Taipei*

IV

Moet jij eens horen, hoe is het in hemels
naam mogelijk dat ik hier al zo vaak
passeerde en toch nooit die kilometers

hoge toren opmerkte laat staan liet staan?

Door het trappenhuis hierbinnen ver
hef jij je spiraalsgewijs naar de hoog
moed, vanwaar het uitzicht vooral tegen

valt: dat zie ik nu met eigen ogen ook wel.

Als ik van tevoren had geweten dat heel
die klautertocht zou leiden naar een deur
waarachter ik verstopt zat, dan had jij alles

ongetwijfeld tot in detail hetzelfde aangepakt –

en wij al die jaren maar denken dat!

Wie kan een dode bedoelen als hij schrijft: 'ik'?

Jeroen Brouwers, *De zondvloed*

V

wat is er gruwelijker en waarachtiger dan de guillotine,
machtiger dan de machine
die Ik in ik verandert?

doodlopende snelwegen die naar ravijnranden leiden:
alle verkeer tuimelt
in tomeloze leegte

de onthoofding maakt van het hoofd een onding,
verbreekt banden tussen
er-zijn en ervaren

harige knol in een houten emmer: lichaam onthoofd,
wereld gedoofd
tussen vingers

‘Ze heeft een ideaal, en ze probeert daarnaar te handelen.’

‘Ja, omdat ze gek is. Ik bedoel niet gek als gek, maar beschadigd. Ze is beschadigd.’

‘Wie is er niet beschadigd? Dat is het hele punt.’

A.H.J. Dautzenberg, *Ogentroost*

VI

Ja, zorg maar dat mijn kop er goed op staat: u zou het misschien niet zeggen, maar achter die grote muil van mij gaat een hele wereld schuil, een uniek privéuniversum (rokerige lach), mijn schedelbibliotheek – ach, ik ben trots op m'n kop, meer heb ik niet, toch? Vandaar dat ik weiger u te tutoyeren, mevrouw: ge-jij en ge-jou, ik moet er niets van hebben (wegwerpgebaar). Niet alleen in mij huist een wereld, in u net zo goed, weet u wel (wijst met gelige nicotinevinger). In het diepst van onze gedachten zijn we allemaal Odin, Yahweh of Shiva, en een god spreek je niet aan alsof 'ie je buurjongen is. U vindt me ouderwets? Nou, dat laat me koud (haalt broodmagere schouders op), dat mag u best weten. Momentje hoor, even mijn joint opnieuw aansteken. Wat zegt u? Klopt, dezelfde kleren als in het YouTube-filmpje. En wat dan nog, als ik mag vragen? Ik draag elke dag hetzelfde. Als het u echt interesseert wil ik u best een rondleiding geven, het is een karige flatwoning, maar met veel boeken, zoals u ziet, en weinig kleren. Ideaal, toch? Mode, ik spuug erop. Koffie? (Hij begeeft zich naar de keuken. Even later betreedt hij weer de huiskamer met een vetting dienblad waarop kopjes filterkoffie voor hemzelf, de interviewster en de camera-, licht- en geluidsman staan opgesteld rond een pak suikerklontjes van een goedkoop huismerk.) Doe die benen eens weg, alstublieft, ik moet er langs, godsamme! O ja, ik waarschuw u, binnen tien minuten ga ik een beetje speed nemen, om het fatsoenlijk uit te drukken – het interview zal er niet onder lijden, hoor, integendeel! U hebt me al bezig gezien, ik klets zo de oren van uw kop! Heeft u er suiker in? Sorry voor de rommel, hoor. Pardon? Ja, begin maar, daarvoor bent u hier. Nou, het was de eerste keer dat ik speed snoof op het Binnenhof, wist ik veel

dat dat niet mocht! Die scholieren stonden me te filmen met zo'n pesttelefoon, en ik was in een jolige bui, ik dacht laat ik die jongens eens tonen wat eruditie is – en ik hef vol vaderslandsliefde het Wilhelmus aan, mét Middelnederlandse tongval, nee onderschat me niet hoor, in een ander leven heb ik Nederlands gestudeerd, maar goed ik sta daar als patriot de longen uit mijn lijf te zingen – een prachtig volkslied trouwens, geen marstempo en borstklopperij – maar dat viel niet in goede aarde bij sommige types, die de politie belden en van het een kwam het ander, een agente vond die stuff in mijn jaszak dus ik die auto in geduwd en die schooljongens ondertussen maar filmen. Ja, nu ben ik een BN'er! (Hij lacht luid en slaat met de vlakke hand op zijn dijbeen in trainingsbroek.) Moet u zich voorstellen, na vijfenvijftig jaar mag ik mezelf eindelijk tot het fabuleuze soort mensen rekenen als Umberto Tan, Monique Smit, Chantal Janzen en hoe heet die onuitstaanbare lolbroek met die guitige bek – (vol ergernis) Ruben Nicolai! Nee, even serieus nu (tovert een zakje wit poeder tevoorschijn), weet u waarom ik uw verzoek om mij inter te mogen viewen (knipoogt) heb ingewilligd? (Hij giet een scheutje poeder uit op de salontafel en maakt er met behulp van de televisiegids in één geroutineerd gebaar een perfect lijntje van.) Uw YouTube-kanaal staat me ab-so-luut niet aan en iedere kans om u dat duidelijk te maken grijp ik met beide handen. Ik heb uw video's eens goed bekeken en weet u wat me opviel? De enige mensen die u niet schaamteloos te kakken zet zijn types met een gelcoupe, witte sneakers, tandpastatanden en een trainingsschoollichaam, heb ik gelijk of niet? Ik bedoel, laat mensen er verzorgd uitzien, iedereen moet doen en laten wat 'ie wil, maar zoals u de zaak in beeld brengt lijkt het wel alsof ik pas welkom ben in Nederland als ik er als een

soort opgekalefaterde Tarzan of Jane bijloop. (Hij zwijgt, kijkt onzeker in de camera, buigt dan plotseling voorover en snuift de lijn in één haal van het tafelblad op. Daarna veert hij weer overeind en gaat achterovergeleund op de bank zitten. Hij sluit zijn ogen, ademt lang uit en spreekt verder.) Weet u wat het is? Een junkie in een portiek die niet zo vlot uit zijn woorden komt heeft ook een levensverhaal, weet u wel, die heeft wie weet een wereld van wijsheid in pacht, maar u schildert hem, zo'n sukkelaar die kwakkelt, die aanmoddert, die *strugglet*, om even uw eigen debielenjargon te bezigen, ja u schildert de losers in onze maatschappij vol leedvermaak af *als losers* (slaat met de vlakke hand op het tafelblad)! U vergroot hun miserie gretig uit, want anderen ellende, daar klikken de mensen maar al te graag op en het is mijn bescheiden mening, mevrouw, dat iedereen onder de zon beter verdient dan clickbait voor klapvee te zijn. Kijk, mijn punt is: we vermoorden het subject, de al-ler-in-di-vi-du-eel-ste emotionele binnenwereld – ja, daar is 'ie weer, de oude Kloos – we vermoorden de verbeelding, de vertedering. Niemand op die redactie van u staat stil bij het feit dat ook junks mensen zijn met een persoonlijke geschiedenis, met een eigen perspectief op dit leven, dat ze gehoord moeten worden, *juist* als ze hinderlijk gedrag vertonen. Wat doet u? U zet ze voor de camera en lokt ze uit de tent, godverdomme! U trapt omlaag en brengt het nog trots in beeld ook! Bovendien, politici zijn sinds Vogelaar en Cohen voor één ding doodsbang en dat is dat ze als gek, afwijkend, ongemakkelijk of alleen al anders overkomen, ja toch? Weet u wat het gevolg daarvan is? Iedereen in Den Haag verschijnt met zo'n Ruttiaanse VVD-smoel in de media en zegt veilige, behapbare, normbevestigende dingen! Er verschijnt werkelijk niemand meer in de media die in woord én daad de oenen, minkukels, losers en stumperds vertegenwoordigt. Wie afwijkt wordt met

de grond gelijk gemaakt, in beeld gebracht als een ‘gekkie’, ik word er verdomme al weer kwaad van als ik erover spreek, ziet u? (Hij staat op, steekt een sigaret aan en ploft neer. Wrijft over zijn voorhoofd, lijkt na te denken.) Die ontwikkeling baart me zorgen, weet u, ik vind dat oprecht verontrustend. Adorno schrijft ergens, ik weet niet meer waar precies in dat onleesbare oeuvre, zoiets van ‘de enige tegenkracht voor Auschwitz is autonomie, niet meedoen, je niet aanpassen, je blijven verwonderen, een onafhankelijke geest zijn’. En zo is het! We moeten de moraal wantrouwen, want die schrijft sinds twintig jaar voor dat we geen autonomie maar merk-kleding, snelle auto’s en een afgetraind lichaam nodig hebben, plus tatoeages om die hele ijdele tempel mee te tooien. Een mens? Iemand die meedoet, iemand die zich gretig aanpast aan de heersende mode. Hoe hypocriet is het niet, dat we aan de ene kant man en vrouw tot in het absurde uitvergrooten – gespierde torso’s, botoxborsten, volgespoten lippen – en ondertussen mekkeren over ‘transgender indoctrinatie’! Mannen die zich tot man en vrouwen die zich tot vrouw laten ombouwen krijgen applaus, maar wie het andere geslacht wil eren, wil vieren, van binnenuit wil verkennen, die is ‘ranzig’, ‘eng’, ‘besmettelijk’, ‘geestziek’, ‘een aansteller’, ‘gevaarlijk’, ‘ijdel’. Wie kan zo’n moraal in godsnaam serieus nemen, zulke armzalige bekrompenheid tolereren? U, mevrouw, voedt die haatdragende tendensen met uw omroep, onder het mom van vrijheid – en zo maakt u van dit land een ideale voedingsbodem voor fascisme, zijn volkslied niet waardig. De resultaten zijn overal zichtbaar. Wilt u nog koffie?

PowNed-montage:

(rokerige
lach)

ik weiger
ik moet er niets van hebben
(wegwerpgebaar)

(wijst met gelige nicotinevinger)

dat laat me koud (haalt
broodmagere schouders op)
joint

ik spuug erop
vettig
dienblad kopjes filterkoffie

een pak
suikerklontjes van een goedkoop huismerk
Doe die benen eens weg
godsamme! ik waarschuw u
speed

dat ik
speed snoof op het Binnenhof

pesttelefoon

het Wilhelmus

een prachtig volkslied

de politie

een agente

vond die stuff in mijn jaszak ik die auto
in geduwd en die schooljongens ondertussen
maar filmen. Ja, nu ben ik een BN'er!

dijbeen in trainingsbroek

Umberto Tan, Monique Smit,
Chantal Janzen

Ruben Nicolai! (tovert
een zakje wit poeder tevoorschijn)

(knipoogt) (Hij giet
een scheutje poeder uit op de salontafel
en maakt er met behulp van de televisiegids
in één geroutineerd gebaar een perfect lijntje
van.)

(Hij buigt
plotseling voorover en snuift de lijn in
één haal van het tafelblad op. Daarna veert hij
weer overeind

debielenjargon

losers (slaat
met de vlakke hand op het tafelblad)!

vermoorden

vermoorden

godverdomme!

met

de grond gelijk gemaakt

verdomme

Hij staat op, steekt een sigaret aan

Auschwitz

gespierde

torso's, botoxborsten, volgespoten lippen

De mens is een vluchtig verschijnsel. De
ontsnappingssnelheid ligt ergens tussen
de $4.2 \cdot 10^3$ m/s van Mercurius (Hermes)
en de $10.2 \cdot 10^3$ van Venus (Aphrodite).

M. Februari, *De zonen van het uitzicht*

I

Wil je een beeld zien van de drijvende kracht achter het dierenrijk – de Wil?

Stel je voor: een krokodil,
zo'n vretend, knorrend wezen,
onbeschrijfelijk goor,

een vreetmachine die zich vol behagen wentelt in de losbandigste lusten
en alle hitsigheden met genot moet proeven voordat het ooit zal rusten.

Het voelt, heeft genoeg,
verlangt niet meer dan vroeg

in de veren te blijven liggen en ongestoord de eigen lusten te vieren.

Ding an sich dat zichzelf bespiedt,
masturberende hermafrodit.

Het is mij niet duidelijk wat er naast het
eigen lichaam nog te beleven valt.

Kees Ouwens, *Arcadia*

II

kom sluit de wereld op in zijn eigen
zinloosheid en tuimel dan naast mij neer
met je vlechten vol mirtenblad getooid
we gaan de uren aan de maan rijgen
van vreugde en als serpente tekeer
die in eigen staarten bijten en nooit
genoeg krijgen van schubben zo zacht

wat is dit leven meer dan een kamer
waarin wij ons afkluiven tot het bot,
mijn woest beest – wat is er meer te doen
dan onszelf oneindig veel langzamer
dan de tijd op te vreten van genot
terwijl we brandend zingen in een zoen
en stromen in een grenzeloze acht?

mijn kwaadwillig dier, kom hier en kruisig
je slanke lijf op het roze altaar
van mijn smachtende duivelsgezicht
pers jouw zalige vrucht zoet en pluizig
op deze lippen en laat mijn strot daar
brutaal zuipen, doe jij dan je mond dicht
rond de hete kaars van deze nacht

we gaan vossen vol vuur laten sjezen
voor ons, we hebben ze al gewekt
met ons valse gekerm, het zoete gejang
van liefdevol likken aan jouw pezen
vol lust tot je zondige mondje lekt
en mijn tong lekker lebbert van die drank
waarop ik zo lang heb gewacht

vanavond zijn wij vnzige vogels
ik ga jou zien fladderen op de punt
van mijn priemende vinger naar het licht
en daarna ga ik met mijn bloedkogel
eens beproeven hoe jij sabbelen kunt
tot ik witte tranen op jouw gezicht
huil en hemel schreeuw het is volbracht

The divine state was a hermaphrodite.

Genesis Breyer P-Orridge, *Non-Binary*

een
 in rib
 omsloten
 gewelf
 heilig
 een hart
 klopt vol bloed
 daar
 hart woont
 en in dat een zelf
 altaar
 het sterven
 dat op moet
 nog
 zonder
 een
 een zelf geslacht
 stroomt
 van levens
 dat over lust
 lang hebben
 na zo gewacht
 mond wakker
 tot iemands kust
 zijn
 voor
 al eeuwen bij
 gegaan
 blijft
 haat
 het resultaat en
 pijn
 geen
 om te
 heeft het bestaan
 het
 eindelijk
 mag
 juist nu zijn?

The metaphysical subject (...) stands in an ethical and aesthetical relationship with the world. If we subtract this from the subject, then there is nothing left to distinguish it from any other object.

Michael Smith, *Wittgenstein and the Problem of Metaphysics*

IV

Op BDSM-liefhebbers in sekskelders na
wil ieder subject als zodanig worden
behandeld – ieder dier als mens.

Wie voorbijgaat aan die primaire wens,
slaat een diepe wond tussen de oren
van de ander – verwekt *das Trauma*.

Ziekte, dood, misbruik, pestgedrag
reduceren ons tot stemloze objecten,
zonder te vragen of wij dat wel willen:

een beetje zoals wij dieren villen
(platdrukken als onbeduidende insecten),
om het daarna af te doen met een lach.

Wat telt is een goedgevulde pens
voor de minnaars in de Tuin,
(die inmiddels bezaaid ligt met lijken).

Het wreedste beest, dat is de mens:
jij en ik, organismen tot de kruin
gevuld met myriade martelpraktijken.

De meest bizarre seksuele voorkeuren

Van luiers aantrekken tot het bespringen van je auto, er bestaan genoeg bizarre seksuele voorkeuren. Om je te waarschuwen voor de vreemde situaties die je aan kunt treffen in de slaapkamer, heb ik de meest bizarre voorkeuren op een rijtje gezet.

Autenopiofilie: Luiers, rammelaars en speentjes: geen man raakt er opgewonden van, behalve degenen die autenopiofilie hebben. Dan word je namelijk geil van een babyrollenspel. Met een luier aan het wiegje in. Oh, baby...

Ursusagalmatofilie: Zelfs Teddy is niet meer veilig. Mensen met ursusagalmatofilie hebben namelijk sex met knuffelbeesten.

Formicofilie: Ik ren gillend weg voor elk insect, maar formicofielen niet. Sterker nog, die raken opgewonden van insectenbeten. Dan is het toch fijn dat een bijenkorf met zo'n handig gat komt.

Dendrofilie: Bij dendrofilie wordt de term 'bomenknuffelaar' heel letterlijk genomen. Het houdt in dat je je seksueel aangetrokken voelt tot bomen. En dan blijft het dus niet bij knuffelen. Eekhoortjes blijken hier en daar erg vreemde nootjes in hun holletje te krijgen.

Nebufofilie: Nebufielen worden opgewonden van mist of nevel. Dat is nog eens een reden om uit te kijken naar de herfst.

Mechanofilie: Zou jij sex willen met je auto? Mechanofielen dus wel. Een man had ooit 'sex' (lees: hij stopte zijn kleine vriend in de uitlaat) met meer dan 1000 auto's tot hij uiteindelijk de ware vond in een witte kever.

Heterofilie: 'Een jongen is een meisje met een kraantje.' Als je hart sneller gaat kloppen van het andere geslacht, ben jij een heterofiel. Goed voor de voortplanting, maar daarom niet heilig – en doe het dus veilig!

Climacofilie: Een climacofiel voelt zich aangetrokken tot mensen die van trappen vallen. Hard naar beneden!

Lithofilie: Mensen met lithofilie hebben hun huis waarschijnlijk omringd met kiezelpaden. Ze raken namelijk opgewonden van stenen. Over een steentje bijdragen gesproken.

Pedofilie: Sommige mensen vinden kinderen zó lief dat ze meer willen dan alleen maar samen spelen. Zolang ze daar slechts van dromen of er kunst over maken, is dat natuurlijk geen enkel probleem.

Agalmatofilie: Agalmatofilie is het seksueel aangetrokken voelen tot standbeelden en paspoppen. Dagje museum dan maar?

Ederacinisme: Dit wint voor mij de prijs van de meest bizarre seksuele voorkeur. Mensen met ederacinisme raken namelijk opgewonden van het idee hun geslachtsdelen af te scheuren. En ja, vrouwen hebben deze voorkeur ook.

Flair, 18 september 2015

<https://www.flair.nl/sex-en-liefde/de-meest-bizarre-seksuele-voorkeuren~b4ed69a2/>

V

Wat wil de Wetenschap? Alles
in kaart brengen, beschrijven tot ieder
gegeven in een grafiek kan worden gegoten,

in een Wet van Iemand opgenomen.
Zo keert de kennis zich binnenstebuiten,

iedere uitzondering zal om een nieuwe
taaldaad vragen – neem nu de geaardheden
(de seksuele): het is toch evident

dat er evenveel geaardheden zijn
als mensen op aarde, acht miljard

rizomen van lusten die Niemand
ooit zal kunnen beschrijven: ‘de één
wil de ander maar die ander wil die ene niet’ –

inderdaad, die wil seks met een fiets.
Je kunt het zo gek niet bedenken of een mens
kan ernaar verlangen. Mozes ondervond het al:

homo sapiens is die ze is en daar valt
niets op af te dingen, we moeten

met dit beest leren leven. O Wetenschap,
verklaart U dus net als de Wet elk individu
tot uitzonderingsgeval – zonder uitzondering.

Toen zij het honderdstedige Kreta bereikte,
riep zij uit: 'O vader, o naam die ik als
dochter verzaakte, o deugdzame plicht die voor
waanzin gezwicht is.'

Horatius, *Lyrische gedichten*, III, 27

VI

In 2037 is de voorzit(s)ter van de Europese Commissie
een hypermasculiene, non-binaire, panseksuele,
transgender moslim met Pruisischblauw
geverfd haar en prachtige in panty's
gestoken kuit, en niemand in
het Avondland slaapt daar
een uur minder door.

Ik heb gehoord dat deze mythologische mens al onderweg is, maar dat de reis niet vlekkeloos verloopt:
momenteel dobbert dat machtige lichaam

nog rond op de Middellandse Zee, op zoek
naar een Kreta om op aan te spoelen,
bij gebrek aan een witte stier.

en het wordt me vergund *de waarheid*
te bezitten in één ziel en één lichaam.

Arthur Rimbaud, *Een seizoen in de hel*

VII

Veel radicaler dan het standpunt
dat ieder mens volkomen vrij is
om te doen en laten met het eigen
lichaam wat hem/haar/die goedddunkt,

is het idee dat een ander die vrijheid op zou mogen eisen.

Wie *woont* verdomme in het lichaam?
Wie staat iedere morgen op in het vlees?
Wie bestuurt dit voertuig waar niemand
om heeft gevraagd? *Ik* toch zeker?

Nou dan!

Wat je ook doet met het lijf om je heen,
zolang je een ander er niet mee benadeelt,
is ieder idee goddelijk en onschuldig.

Eigende het Lam zich niet de vrijheid toe
om zich zonder verweer voor zijn Moeders
ogen aan het Kruis te laten nagelen?

Juist, en gelijk had Het.

Dat is net het grote potentieel van literatuur: om de subjectiviteit zelf te verkennen, over de grenzen van etniciteit, herinnering en zelfs objectiviteit heen, en zo een licht te werpen op onvertelde verhalen en nieuwe manieren te zoeken om over de wereld na te denken.

Hanno Hauenstein, *De Standaard*, 21 oktober 2023

I

Als het waar is wat die oude chagrijn
van een Wittgenstein beweerde, dat

het subject grens in plaats van deel
van de wereld is, dan zijn proposities

over dat subject noodzakelijk nonsens
en rest ons niets dan kunst en literatuur

om verslag uit te brengen van wat
er zoal plaatsvindt in de verre streken

van het binnen. Is het individu dan
toch een vergissing, ben ik niet meer

dan een constructie, een abstractie,
vlakken en lijnen, een Klee of Kandinsky?

Waarschijnlijk wel, maar godzijdank
ben ik vrij om die compositie

in haarfijn detail te veruitwendigen,
zodat een ander kan zien wat

er in mij omgaat en ongetwijfeld
ook in jou, zoals ik al zei: het individu

bestaat niet – ‘maar bewijs dat maar
eens’, nou goed nieuws: dat hoeft niet.

Wat wél moet is het woord vrij laten.
Ga maar na: als het subject alleen

in literatuur werkelijk kan leven,
moeten alle denkbare combinaties

van letters, woorden, zinnen, dromen
met open armen worden ontvangen

en tussen waargebeurd en kookboek
in etalages liggen pronken.

These are really the thoughts of all men in all ages and lands

Walt Whitman, *Song of Myself*

II

Jij, ho-mo sa-pi-ens, bent een vreemde snuiter: je verdedigt
een zelf met hand en tand tegen een ander, die precies

hetzelfde doet binnen zijn vierkante meter ademruimte.
Zou je inzien dat ieder zelfbeeld in essentie een collectieve

constructie is, er bleef niets te verdedigen over, behalve
misschien die hand en tand, want die komen van pas bij

het nuttigen van, ik zeg maar wat, een boterham met choco-
pasta, of pindakaas, of allebei – dat zoek je zelf maar uit.

To what extent is loss of the image of the face
connected with loss of the image of the self?

John M. Hull, *Touching the Rock*

III

Een mens zonder
blik, blik
vol in het ik
en aanschouwt

het wit
waar het hart
in spit.

Zijn oog dat niet
ziet, ziet
beter wat niet
te zien is:

het zwart
tot de macht acht
miljard.

Wie leeft op de
tast, tast
rond, vindt de kwast
en vermengt.

Zie: grijs
geeft het inzicht
prijs.

Het is moeilijk iemand die sprekend op je lijkt
als een vreemde te zien.

José Saramago, *De man in duplo*

IV

Denk abstract: Mondriaan,
Klein desnoods of Rothko.

Neem het beeld, laat het staan,
ergens in je voorhoofd.

Zie je de rechte lijn
het zelfbeeld doorkruisen?

Zet nu door: proef de pijn,
laat de twijfel bruisen,

geef niet op: *wees* het beeld,
laat het je doorsnijden

tot je bent opgedeeld
in twee aparte zijden.

Hier is je oude thuis:
een begrenzend lichaam.

Stap maar gauw uit die kluis,
voordat hij zal dichtgaan.

Water breekt door cement,
nu komen de weeën:

even nog en je bent
eenzaam met z'n tweeën.

Avec le vide, les pleins pouvoirs.

Albert Camus' in het gastenboek van Yves Kleins
expositie *Le vide* in Iris Clert Gallery, Parijs, 1958

V

Onthoud dit goed: de leegte van de lage landen
is ieder ogenblik voorhanden.

Bij de volgende vergadering sluit je dus je ogen,
negeer je het geleuter en zenuwslopende gezoem
van het Nespresso-apparaat en geef je je over.

Je frommelt wat aan het hoekje van een hand
-out, want zoiets oogt professioneel en verantwoordelijk,
maar ondertussen wandel je over zwart-witte wadden.

En vergeet nooit (*nooit*, begrepen?): die weelde
van wind en donker is ieder

ogenblik uitvouwbaar.

‘Was nothing real?’
‘You were real.’

The Truman Show

VI

Wie nooit wakker wordt tussen zes wanden
van een cel wil niet ontsnappen, kan braaf
met mes, vork en smaak blijven lunchen,
hypotheek afbetalen, enthousiast reageren
op dezelfde verhalen en geveinsde interesse,

maar wie twee ogen krijgt voor het sociale
script dat met de beste bedoelingen voor ons
is geschreven, begint al gauw de onscherpe
patronen van stalen tralies te herkennen

en erop te tikken om te weten te komen
waarvan ze gemaakt zijn, en dat gaat in
no time over op beuken omdat het leven

zelf ervan afhangt – tot er niets op zit
dan gepassioneerd de wanden versieren

en stiekem dromen van zeilen naar Fiji.

In je lafheid blijf je aan morele of sociale conventies vasthouden, die je veracht, veroordeelt en waarvan je weet dat ze geen enkele reden van bestaan hebben.

Octave Mirbeau, *De tuin der folteringen*

VII

De burgerlul kroop vloekend uit mijn mond,
trok zijn blouse recht, wreef kreukels glad
en zette het op een lopen zonder mij
nog een blik waardig te gunnen.

Oef! Na zesendertig jaar was ik van hem af,
die burgerlul met zijn binnensmondse
scheldtirades tegen anderen die maling
hadden aan regels die hijzelf evengoed
verachtte maar nooit durfde te schenden,
hopeloze hypocriet die hij was van binnen.

Nu kon ik de coke snuiven, clubs bezoeken
en tatoeages laten zetten die ik als zestien-
jarige al had moeten durven nemen.

Het was wel al erg laat en ik was behoorlijk
moe, dus terwijl ik de burgerlul aan de horizon
zag verdwijnen, nam ik me stellig voor om
morgen alle zonden op aarde te beproeven.

Toen ik de volgende dag vroeg ontwaakte,
was ik zesentachtig en hielp een zuster me
in een gladgestreken blouse van McGregor.

8 – Herkomst

Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks
staan we oog in oog.

1 Korinthiërs 13:12

in het binnen
 van het binnen in het midden
 van het midden tussen oog en oog
 verscholen zit een zelfbeeld ingebakken
 tot de tanden toe gewapend met een tong
 die scherp kan liegen die dat zelfbeeld naar
 believen kan bedotten en bedriegen om het
 leven in te blazen en het hart te laten razen
 zo volstrekt zelfingenomen dat het niets
 nabij laat komen om de rots maar te
 bewaken en vol trots te mogen
 gluren in die zelfontworpen
 spiegelmuur
 (ik)
 spiegelmuur
 gluren in die zelfontworpen
 bewaken en vol trots te mogen
 nabij laat komen om de rots maar te
 zo volstrekt zelfingenomen dat het niets
 leven in te blazen en het hart te laten razen
 believen kan bedotten en bedriegen om het
 die scherp kan liegen die dat zelfbeeld naar
 tot de tanden toe gewapend met een tong
 verscholen zit een zelfbeeld ingebakken
 van het midden tussen oog en oog
 van het binnen in het midden
 in het binnen

ben jij wat zich hier voltrekt

Piet Gerbrandy, *Niets dan dit*

II

Nergens in de wereld
is het subject aantoonbaar
hier.

Niemand legt daar regels
vast. Ik is een bewoonbaar
dier,

vrij om door het lijf
te dwalen. Wie zegt wat
het ik moet zijn?

Het subject mag dat
bepalen. Ongebonden
door een brein

zwerft het zoekend door
de zalen van het zelf
en licht,

wanneer het onverwachts
zichzelf ziet in de ramen
van de nacht.

I've never met a person I couldn't call a beauty.

Andy Warhol

III

Alles aan ons ademt

bezit, slaven

zijn wij van het lot.

Iedere bocht van onze

rit is vast

gelegd door staat of god.

Geef mij maar een zelf, on-

draaglijk intiem,

een ware vriend(in),

die valt onder mijn

dieppersoonlijk

regime,

dat geen einde kent noch begin.

Misschien hebben we nieuwe woorden nodig, die
iemand's gender-identiteit respecteren zonder
biologisch geslacht te ontkennen.

Griet Vandermassen, *De Standaard*, 4 oktober 2023

IV

Met ieder woord
waarmee ik me beschrijf
verraad ik mijn lijf

dat zich ontworstelt
uit het web van taal,
vlucht uit het verhaal.

Met elk discours
waarmee ik jou verklaar,
ontken ik huid en haar:

dat wij ontsnappen
uit 'waar/niet waar',
vormt geen enkel gevaar.

Laat er morgen
nieuwe woorden zijn,
voordat ik naamloos
in jouw mond verdwijnt.

Wij zijn één stem, één stam-
boom en één soort:
zelf – een persoonlijk,
voornaam woord.

onderwerp (het; -en) (...) **2** (taalk.)
zinsdeel waarvan iets wordt meegedeeld
en dat in persoon en getal met vervoegde
ww. overeenstemt

Van Dale, *veertiende, herziene uitgave*

V

Het onderwerp van deze zin

is ‘het onderwerp van deze zin’.

Het onderwerp van de zin
‘het onderwerp van deze zin
is ‘het onderwerp van deze zin’”

is ‘het onderwerp van deze zin’,

(wat niet het onderwerp is van deze zin).

Het onderwerp van de zin
‘Het onderwerp van de zin
‘het onderwerp van deze zin
is ‘het onderwerp van deze zin’”
is ‘het onderwerp van deze zin’’,

is ‘Het onderwerp van de zin
‘het onderwerp van deze zin
is ‘het onderwerp van deze zin’’,

(wat dus niet het onderwerp is van deze zin).

En zo kunnen we nog wel even doorgaan,
ik ben het onderwerp van deze zin,
jij bent het onderwerp van deze,
wij van deze – iedereen kan het
zwart op wit lezen:

iedereen is onderwerp van een zin

en niet alleen van deze.

Every answer to ‘What does it mean to be human?’ is a restatement of another riddle.

Brett Bourbon, *Finding a Replacement for the Soul*

VI

Jij, schrijvende hand van denken,
die over glanzend wit papier
inkt uit wil schenken.

Ik, sprekende mond van koren
die in de echo's van het hier
en nu wil horen

hoe een nieuw woord wordt geboren.

Wie ben jij en ik?
Jik.

Het gedicht werd een voorwerp van taal, dat met al zijn op elkaar afgestemde en met elkaar nauwkeurig verbonden delen één levend geheel vormt. Dit soort gedicht kan het zelfbewustzijn van de mens verbeelden.

Christine D'Haen, *Een brokaten brief*

Het onbewoonbare: het benauwde, het verstikkende, het kleine, het benepene, het bekrompene, het maar nét passende.

Georges Perec, *Ruimten rondom*

Verantwoording

Voor de vertaalde motto's heb ik gebruik gemaakt van de volgende uitgaven:

Ingeborg Bachmann: Doodsoorzaken (Malina, Het geval Franza, Requiem voor Fanny Goldmann, Frankfurter Buchmesse), vertaald door Paul Beers, Koppernik, Amsterdam 2023.

Andrés Barba: Het leven van Guastavino en Guastavino (vertaald door Irene van de Mheen en Jos Kockelkoren), De Bezige Bij, Amsterdam 2022.

De Bijbel: Nederlands Bijbelgenootschap, Uitgeverij Querido en Uitgeverij Jongbloed, Amsterdam 2004.

Jorge Luis Borges: Werken in vier delen, deel 2: Het verslag van Brodie en andere verhalen (vertaald door Marioline Sabarte Belacortu en Barber van de Pol), De Bezige Bij, Amsterdam 2003.

Kamel Daoud: Moussa of de dood van een Arabier (vertaald door Manik Sarkar), Ambo/Anthos, Amsterdam 2015.

Edda (vertaald door Marcel Otten), Ambo/Baarn 1994.

Horatius: De lyrische gedichten (vertaald door Piet Schrijvers), Ambo/Baarn 1993.

Nora Ikstena: Moedermelk (vertaald door Brenda Lelie), Koppernik, Amsterdam 2023.

Imre Kertész: Ik, de ander (vertaald door Henry Kammer), Van Gennep, Amsterdam 2001.

Laozi: Daodejing (vertaald door Bartho Kriek), Synthese/Milina Uitgevers 2018.

Clarice Lispector: De passie volgens G.H. (vertaald door Harrie Lemmens), Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam/Antwerpen 2018.

Octave Mirbeau: De tuin der folteringen (vertaald door Martin Ros en Pieter Beek), Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam 1977.

Yukio Mishima: Het gouden paviljoen (vertaald door Cornelis Ouwehand), J.M. Meulenhoff, Amsterdam 1966.

Ovidius: Metamorphosen (vertaald door M. D'Hane-Scheltema), Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam 2011.

Georges Perec: Ruimten rondom (vertaald door Rokus Hofstede), Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam/Antwerpen, 2023.

Fernando Pessoa: Het boek der rusteloosheid (vertaald door Harrie Lemmens), Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam/Antwerpen 2005.

Luigi Pirandello: Iemand, niemand en honderdduizend (vertaald door Annegret Böttner en Leontine Bijman), Uitgeverij Atlas, Amsterdam/Antwerpen 2001.

Arthur Rimbaud: Een seizoen in de hel (vertaald door Paul Claes), Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam 2000.

José Saramago: De man in duplo (vertaald door Maartje de Kort), J.M. Meulenhoff, Amsterdam 2003.

Otto Weininger: Geslacht en karakter (vertaald door Tinke Davids), Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam 1984.

Ludwig Wittgenstein: Tractatus logico-philosophicus (vertaald door Peter Huijzer en Jan Sietsma), Octavo, Amsterdam 2022.